

Нова Световна червена книга

Алекси ПОПОВ

HILTON-TAYLOR C. (Compiler). 2000. 2000 IUCN Red List of Threatened Species. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. XVIII + 61 p. + CD-ROM.

Българските зоолози, ботаници и природолюбители очакваха с нетърпение и интерес новото издание на Международния съюз за опазване на природата (IUCN) за застрашените видове организми. Неговите предшественици добиха популярност у нас като Световна червена книга, но по същество представляват Световен червен списък. Използваните сега категории на IUCN са: изчезнал (EX), изчезнал в природата (EW), критично застрашен (CR), застрашен (EN), уязвим (VU), зависим от опазването (cd), почти застрашен (nt), слабо застрашен (lc), с недостатъчно данни (DD). Като застрашени се обединяват CR, EN и VU, а в група с нисък риск (LR) се включват cd, nt и lc.

Основната разлика между най-новото и предишните издания на книгата е комбинацията от печатна версия (книжно тяло) и електронна версия (компакт диск) и обединяването на животните и растенията в едно издание. Книгата съдържа сумарен анализ по групи,

страни, биом, хабитати и преглед на заплахите, а компакт дискът - конкретната информация за видовете. Читателят може да търси данни по страни, по категории на застрашеност и по райони (континенти и океани и големи части от тях).

Общият брой на включените в Червената книга таксони е 18 276. От тях 816 вида са изчезнали (EX, EW), 11 046 са застрашени с изчезване (CR, EN, VU), 4595 са с нисък риск (cd, nt, lc) или недостатъчно данни (DD) и 1769 са подвидове или субпопулации. Общо животните са 10 487, а растенията - 7789. Относителният дял на застрашените видове (CR, EN, VU) спрямо всички видове е най-голям при бозайниците (24 %), голосеменните растения (16 %) и птиците (12 %). На видово ниво най-многобройни са бозайниците (2133 вида), птиците (2123), охлювите (1822) и костните риби (1159 вида) от животните и двуседелните (6293 вида) от растенията.

При подреждането по страни за основните групи животни и растения по-предни места заемат тропически, извъневропейски и островни държави и територии. От балканските страни в челните двадесетици влизат Хърватия и Гърция за риби и Словения (на пето място), Румъния и Югославия за безгръбначни. Ако разгледаме броя на застрашените видове (CR, EN, VU) в отделните страни на Балканския полуостров, получаваме следната картина: Словения - 85 вида, Румъния и Гърция - по 59 вида, Югославия - 49, България - 46, Хърватия - 44 и др. (Турция с Мала Азия - 81). Общо във всички категории (от EX до DD) за България в компакт диска са посочени 128 вида (в таблицата по страни) и 143 вида (в таблицата на видовете). Този брой е занижен, тъй като в списъка за България са посочени видове, които не се срещат у нас, напр. *Troglocaris anophthalmus* (пещерна скарида), а за грузи, които се срещат, България не е посочена в ареала. Най-висока степен на застрашеност (CR) имат *Acipenser sturio* (немска есетра), дунавската популация на *Cyprinus carpio* (шаран), *Numenius tenuirostris* (среден свирец) и *Monachus monachus* (тюлен монах). Следващата степен (EN) имат 9 вида: отново риби, птица и бозайник, както и *Vipera ursinii* (остромучунеста усойница). Уязвими са 38 вида, между които ракообразни (Amphipoda, Decapoda) и насекоми (Odonata, Orthoptera, Coleoptera, Lepidoptera). Единственото растение от България е балканският ендемит *Pinus peuce* (бяла мура) в категорията LR/nt.

Новото издание на Световната червена книга ще бъде твърде полезен справочник при засилените в последно време изследвания с консервационна насоченост, при подготовката на нова Червена книга на България и при работата на зоолозите от НПМ с музейни колекции от чуждестранни животни.